

Міністерство освіти і науки України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до контрольної роботи
з дисципліни «Національна економіка»
для студентів заочної форми навчання
галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво»
напряму підготовки 6.030503 – «Міжнародна економіка»

Затверджено
на засіданні кафедри
міжнародної економіки
протокол № 8/123
від 25.11.2010 р.

Харків ХНАДУ 2010

Укладач: К.П. Покатаєва,
І.В. Лантух

Кафедра міжнародної економіки

Дисципліна «Національна економіка» належить до дисциплін циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки бакалаврів галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво» напряму підготовки 6.030503 – «Міжнародна економіка»

Метою дисципліни є формування у майбутніх економістів системи знань про закономірності та особливості функціонування національної економіки порівняно з економіками інших країн.

Предметом навчальної дисципліни є сукупність ресурсних, економічних, інституціональних та соціальних чинників, що визначають відмітні риси національної економіки та її специфіку функціонування, механізм функціонування всього народного господарства країни безвідносно до специфіки окремих його галузей, засоби впливу на соціально-економічні процеси з боку держави.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати (згідно вимог ОПП за напрямом та рівнем підготовки):

- загальне та особливе в національній економічній системі;
- основні економічні теорії та базисні інститути національної економіки;
- особливості функціонування інфраструктури національного ринку;
- специфіку структурної перебудови та становлення ринкових відносин в Україні;
- сутність і засади теорії державного управління економікою;
- методичні основи програмування та прогнозування соціально-економічного розвитку національної економіки;
- пріоритети, перспективні напрями, проблеми та особливості інституціонального механізму інтеграції національної економіки у світове господарство;

вміти (згідно вимог ОКХ за напрямом та рівнем підготовки):

- застосовувати макроекономічну інформацію для оцінки та творчого аналізу стану і перспектив розвитку національної економіки в цілому та окремих її елементів й робити на основі такого аналізу відповідні висновки;
- використовувати інструментарій макроекономічного аналізу і застосовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань;
- обґрунтовувати заходи економічного і соціального розвитку України, наслідки економічної політики держави.

I. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Змістовий модуль (тема) 1 Національна економіка: загальне та особливе

Поняття та ознаки національної економіки. Економічні (виробничі) відносини. Господарський механізм. Ознаки національної економіки. Державотворчі функції національної економіки. Структура національної економіки. Основні зв'язки між суб'єктами та ринками національної економіки: модель кругообігу ресурсів, продуктів і доходу.

Поділ та спеціалізація праці. Якісні рівні структури і форми організації виробництва: натуральне та товарне виробництво.

Формування і розвиток національної економіки. Умови виникнення і розвитку національної економіки. Форми організації суспільно-товарного господарства: національна і міжнародна. Відкритість національної економіки.

Змістовий модуль (тема) 2 Економічні теорії та базисні інститути національної економіки

Методологічні засади дослідження інституціональних відносин. Інституціональний напрям в економічній теорії. Категоріальний апарат інституціональної теорії.

Базисні інститути та інституціональна підсистема економіки. Базисні економічні інститути: власність, влада, управління, праця. Відносини та права власності: економічний зміст власності та власність як правова категорія. Інституціональний зміст та форми прояву владних відносин. Інститут управління. Праця як базисний економічний інститут.

Інституціональна підсистема економіки. Взаємозв'язки базисних економічних інститутів. Функціональна специфіка інституціональної підсистеми економіки.

Змістовий модуль (тема) 3

Теорія суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки

Місце економіки в структурі суспільства. Основні блоки суспільних відносин та організаційними інститутами, що їх об'єднують. Блок соціально-економічних відносин (система національної економіки).

Поняття та типи економічних систем, чинники їх формування та основні ознаки. Сутність та основні ознаки економічної системи. Структурні елементи економічної системи. Типи економічних систем та способи (моделі) господарювання. Моделі ринкової економіки, їх спільні та специфічні риси. Соціально-ринкова економіка: структура, інфраструктура, функції, механізм та умови функціонування ринку. Позитивні риси і вади ринкової економіки. Головні завдання держави в умовах ринкових економічних систем. Особливості становлення ринкових відносин в Україні.

Теорія суспільного добробуту. Економічні блага. Поняття й показники рівня суспільного добробуту. Обмеження застосування показника ВВП на душу населення як показника добробуту. Чистий економічний добробут: компоненти та методика розрахунку.

Змістовий модуль (тема) 4

Характеристика економічного потенціалу.

Поняття та складові економічного потенціалу країни, особливості його територіального розподілу. Національне багатство. Чинники зростання економічного потенціалу країни.

Виробничий потенціал України та його характеристика. Структура природно-ресурсного потенціалу України та характеристика окремих його складових. Основні складові й характеристика науково-технічного та технологічного потенціалу України. Трудоресурсний потенціал країни та його характеристика. Структура фінансового потенціалу національної економіки. Характеристика інформаційно-управлінського потенціалу країни. Експортний потенціал України.

Система національних рахунків. Валовий суспільний продукт. Економічна і соціальна ефективність національної економіки: поняття та основні показники.

Змістовий модуль (тема) 5

Інституціональні чинники розвитку національної економіки

Інституційні аспекти ринкового господарства. Сутність та функції інститутів. Взаємозв'язок економічної системи та інституційного середовища. Інституційне забезпечення трансформаційних перетворень національної економіки. Вплив інституційних чинників на економічну діяльність.

Трансформаційна економічна система. Трансформаційна економіка в контексті формаційного, цивілізаційного, постіндустріального, інституціонально-еволюційного підходів. Ідеологічні та теоретико-економічні розбіжності в концепціях постсоціалістичного трансформаційного процесу. Реструктуризація та приватизація у трансформаційній економіці.

Корпоратизація в теорії та практиці інституціональних перетворень. Політекономічний та правовий зміст корпорації. Корпоратизація в контексті проблеми «ефективного власника». Партисипативне управління та соціалізація корпоративних відносин.

Змістовий модуль (тема) 6

Функціонування інфраструктури національного ринку

Сутність ринку, його функції та умови формування. Структура ринку. Особливості становлення ринкових відносин в Україні.

Поняття та функції ринкової інфраструктури. Основні елементи інфраструктури національного ринку. Характеристика та завдання фінансово-кредитної інфраструктури ринку. Особливості та призначення організаційно-технічної ринкової інфраструктури. Склад та основні функції інформаційно-аналітичної інфраструктури ринку. Основні шляхи створення та розвитку ефективно діючої інфраструктури національного ринку.

Змістовий модуль (тема) 7

Демократія, економічна свобода та економічний порядок

Політико-правові форми господарських відносин. Правові засади і функціонування національної економіки. Правові передумови формування ринкового середовища. Форми власності.

Економічна свобода. Лібералізація. Право вільного вибору. Демократія. Вільний ринок. Політика вільного ціноутворення.

Економічний порядок. Принципи господарських процесів. Способи господарювання. Формування нового світового порядку та його вплив на національну економіку

Змістовий модуль (тема) 8

Державність та державне управління економікою

Сутність та основні засади теорії державного управління економікою: поняття, концепції, принципи, підходи, організація. Система органів державної влади та їх повноваження. Цілі, об'єкти і суб'єкти, рівні державного управління. Умови ефективного державного управління.

Державна економічна політика. Основні засади теорії державного регулювання економіки. Сутність видів економічної політики держави. Економічні функції держави. Система форм і методів державного регулювання економіки (ДРЕ). Прямі та непрямі (опосередковані) методи ДРЕ. Правове регулювання економіки. Адміністративні методи ДРЕ. Економічні методи ДРЕ. Пропагандистські методи ДРЕ. Умови, які дозволяють необхідною мірою управляти національною економікою й регулювати її з боку держави. Форми і методи державної підтримки підприємництва, взаємовідносини бізнесу і держави.

Змістовий модуль (тема) 9

Структурна перебудова національної економіки

Структура та структурні зрушення в розвитку економіки. Сутність структури економіки. Характеристика структури економіки України. Структурний ефект.

Види структурних співвідношень в економіці. Характеристика відтворювальних пропорцій національної економіки. Особливості галузевої та регіональної структури економіки України. Зрушення в соціальній структурі національної економіки.

Державне регулювання структурних зрушень в економіці. Структурна політика держави: поняття, типи, інструментарій. Кри-

терії пріоритетності вибору напрямів розвитку галузей національної економіки. Механізм державної структурної політики.

Змістовий модуль (тема) 10

Програмування та прогнозування національної економіки

Програмування національної економіки. Сутність макроекономічного планування. Директивне та індикативне планування. Державна програма економічного і соціального розвитку України як форма макроекономічного планування. Принципи та система державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку. Система показників макроекономічних планів. Методи планово-економічних розрахунків. Структура Державної програми економічного і соціального розвитку України. Сутність державного програмно-цільового планування, класифікація державних цільових програм. Етапи програмно-цільового планування. Контроль за реалізацією заходів державних цільових програм.

Прогнозування національної економіки. Сутність і функції соціально-економічного прогнозування. Принципи соціально-економічного прогнозування. Необхідність макроекономічного прогнозування та планування. Класифікація соціально-економічних прогнозів і методів прогнозування. Державне прогнозування економічного і соціального розвитку національної економіки. Стратегія соціально-економічної політики держави. Система прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України.

Змістовий модуль (тема) 11

Політика економічного зростання в національній економіці

Економічний розвиток та економічне зростання. Типи економічного зростання. Екстенсивні та інтенсивні чинники економічного зростання. Кількісні та якісні індикатори економічного зростання.

Концепція (модель), методи і джерела економічного зростання та розвитку інноваційно-конкурентоспроможної національної економіки. Основні цілі та складові стратегії сталого розвитку національної економіки. Роль держави у забезпеченні економічного зростання, формуванні та розвитку конкурентоспроможності країни.

Змістовий модуль (тема) 12

Інституціональні форми інтеграції у світове господарство

Характеристика участі України в світових інтеграційних процесах на сучасному етапі. Передумови, зміст, форми і напрями міжнародної економічної інтеграції України. Зовнішньоекономічні пріоритети України.

Основні показники активності країни у міжнародних економічних відносинах. Економічні наслідки інтеграції для України.

Особливості інституціонального механізму інтеграції України у світове господарство. Україна в новій моделі світогосподарювання. Перспективні напрями та пріоритети України в інтеграційних процесах. Стратегія розвитку національної економіки в умовах глобалізації: концептуальні засади та основні напрямки. Міжнародні економічні та фінансові організації: необхідність і переваги співробітництва України з ними.

II. ЗМІСТ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Завдання контрольної роботи безпосередньо пов'язані з передбаченою програмою вивчення дисципліни.

Завдання виконуються на листах формату А4 в рукописному або комп'ютерному варіанті. Крім того, допускається виконання контрольної роботи в шкільному зошиті.

Відповіді на поставлені питання повинні включати повне розкриття питання, містити приклади і посилання на використану літературу, список який повинен бути приведений в кінці контрольної роботи. Загальний обсяг теоретичного завдання повинен складати не менше 10 сторінок тексту.

Завдання для контрольної роботи представлені у вигляді двох теоретичних питань. Варіанти для виконання роботи вибираються відповідно до приведеної таблиці 1.

Таблиця 1 – Вибір варіанту контрольної роботи

Передостання цифра залікової книжки	Остання цифра залікової книжки									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
1	16	29	26	2	22	20	5	15	30	12
2										
3										
4	23	3	13	17	9	14	27	18	6	21
5										
6										
7	7	19	8	25	1	4	10	24	11	28
8										
9										
0										

Варіанти для виконання контрольної роботи, приведені в таблиці 1, вибираються відповідно до останньої і передостанньої цифри залікової книжки. Наприклад, останні цифри залікової книжки – 86. Номер вашого варіанту – 4.

Варіант 1

1. Поняття та ознаки національної економіки.
2. Теорія суспільного добробуту.

Варіант 2

1. Структура національної економіки.
2. Обмеження застосування показника ВВП на душу населення як показника добробуту.

Варіант 3

1. Формування і розвиток національної економіки.
2. Поняття та типи економічних систем, чинники їх формування та основні ознаки.

Варіант 4

1. Інституціональний напрям в економічній теорії.
2. Структурні елементи економічної системи.

Варіант 5

1. Базисні інститути й інституціональна підсистема економіки.
2. Поняття та складові економічного потенціалу країни, особливості його територіального розподілу.

Варіант 6

1. Національне багатство.
2. Поняття та функції ринкової інфраструктури.

Варіант 7

1. Виробничий потенціал України та його характеристика.
2. Корпоратизація в теорії та практиці інституціональних перетворень.

Варіант 8

1. Експортний потенціал України.
2. Структура ринку.

Варіант 9

1. Інституційні аспекти ринкового господарства.
2. Політико-правові форми господарських відносин.

Варіант 10

1. Трансформаційна економічна система.
2. Корпоратизація в теорії та практиці інституціональних перетворень.

Варіант 11

1. Особливості становлення ринкових відносин в Україні.
2. Економічний порядок.

Варіант 12

1. Поняття та функції ринкової інфраструктури.
2. Формування нового світового порядку та його вплив на національну економіку.

Варіант 13

1. Склад та основні функції інформаційно-аналітичної інфраструктури ринку.
2. Правові передумови формування ринкового середовища.

Варіант 14

1. Сутність та основні засади теорії державного управління економікою: поняття, концепції, принципи, підходи, організація.
2. Державне регулювання структурних зрушень в економіці.

Варіант 15

1. Система органів державної влади та їх повноваження.
2. Механізм державної структурної політики.

Варіант 16

1. Базисні інститути й інституціональна підсистема економіки.
2. Система національних рахунків.

Варіант 17

1. Цілі, об'єкти і суб'єкти, рівні державного управління.
2. Структурна політика держави: поняття, типи, інструментарій.

Варіант 18

1. Державна економічна політика.
2. Особливості галузевої та регіональної структури економіки України.

Варіант 19

1. Прогнозування національної економіки.
2. Особливості інституціонального механізму інтеграції України у світове господарство.

Варіант 20

1. Класифікація соціально-економічних прогнозів і методів прогнозування.
2. Характеристика участі України в світових інтеграційних процесах на сучасному етапі.

Варіант 21

1. Стратегія соціально-економічної політики держави.
2. Стратегія розвитку національної економіки в умовах глобалізації: концептуальні засади та основні напрямки.

Варіант 22

1. Методи планово-економічних розрахунків.
2. Перспективні напрями та пріоритети України в інтеграційних процесах.

Варіант 23

1. Концепція економічного зростання та розвитку інноваційно-конкурентоспроможної національної економіки
2. Поняття та складові економічного потенціалу.

Варіант 24

1. Поняття та ознаки національної економіки.
2. Україна в новій моделі світогосподарювання.

Варіант 25

1. Базисні економічні інститути.
2. Інституціональний механізм інтеграції України у світове господарство

Варіант 26

1. Сутність і структура економічної системи.
2. Концепція економічного зростання та розвитку інноваційно-конкурентоспроможної національної економіки

Варіант 27

1. Моделі ринкової економіки
2. Програмування національної економіки.

Варіант 28

1. Теорія соціально-ринкової економіки.
2. Структурні зрушення в національній економіці.

Варіант 29

1. Національне багатство.
2. Державне управління економікою.

Варіант 30

1. Виробництво та розподіл валового суспільного продукту.
2. Особливості становлення ринкових відносин в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Артемова Т.И. Проблемы развития экономики Украины на современном этапе: [Монография] / М-во образования Украины; ХГАДТУ. – Х., 1997.
2. Багрова, І.В. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. посіб. для студ. Вузів / І.В. Багрова, О.О. Гетьман, В.Є. Власюк; Дніпропетр. ун-т екон. та права. – К.: Центр навч. літ., 2004. – 381 с.
3. Базелюк Б. Конкурентоспроможність національної економіки: Сутність та умови забезпечення. – К., 2002.
4. Білорус О. Глобалізація і національна стратегія України. – Броди, 2001.
5. Бородюк В.М., Буцко М.Н. Структурный фактор в развитии экономики Украины. – К.: Наук. думка, 1991.
6. Гальчинський А.С., Геєць В.М., Кінах А.К., Семиноженко В.П. Інноваційна стратегія українських реформ. – К: Знання України, 2002.
7. Грабинський І. Еколого-економічна система України: порівняльний аналіз. – Львів: НТШ, 1997. – 240 с.
8. Грабинський І. Сучасні економічні системи: Навчальний посібник. – Львів: Інтереко, 1997. – 176 с.
9. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. / С.М.Чистов, А.Є.Никифоров, Т.Ф.Куценко та ін. – Вид. 2-ге, допрац. і допов. – К.: КНЕУ, 2005. – 440 с.
10. Державне управління: теорія і практика / За ред. В.Б. Аверякнова. – К.: Юрінком Інтер, 1998.
11. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2000.
12. Дмитриченко Л.И. Государственное регулирование экономики: Методология и теория. – Донецк, 2001.
13. Економіка України та шляхи її подальшого реформування: Матеріали Всеукраїнської наради економістів, 14-15 вересня 1995 р. – К.: Генеза, 1996.
14. Коломойцев В.Е. Структурна трансформація промислового комплексу України. – К.: Укр. енцикл., 1997.

15. Економіка України: десять років реформ. – Л., 2001.
16. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку. – К., 2003.
17. Злупко С.М. Перехідна економіка: Сучасна Україна. – К.: Знання, 2006.
18. Кухар О.В. Державний сектор в умовах ринкової трансформації економіки України. – Л., 2004.
19. Механізм структурних зрушень в економіці України. – К.: Ін-т економіки НАНУ, 2002.
20. Моніторинг інфраструктури України. – К., 2002. – 46 с.
21. Павловський М.А. Суспільство та економіка перехідного періоду: Шлях України: Навч. посібник / М.А. Павловський. – К.: Техніка, 1997. – 150 с.
22. Панасюк Б.Я. Прогнозування та регулювання розвитку економіки. – К.: Поліграфкнига, 1998.
23. Пастернак-Таранушенко, Г. Економічна безпека держави: Статика процесу забезпечення: Підручник / Г. Пастернак-Таранушенко; За ред. Б.Кравченка. – К.: Кондор, 2002. – 302 с.
24. Пахомов О.М., Лук'яненко Д.Г., Гунський Б.В. Національні економіки в глобальному конкурентному середовищі. – К., 1997.
25. Перехідна економіка: Підруч. для студ. вищих навч. закл. / В.М. Геєць, Є.Г. Панченко, Е.М. Лібанова та ін.; За ред. В.М. Гейця. – К.: Вища шк., 2003. – 591 с.
26. Прогнозування і розробка програм: методичні рекомендації / За ред. В.Ф.Бесєдіна. – К.: Наук. світ, 2000.
27. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні. – К.; Х., 2003.
28. Романюк С. Політика регіонального розвитку в Україні. – К.: Наук. думка, 2001.
29. Сакс Дж., Пивоварський О. Економіка перехідного періоду: Уроки для України / Пер. з англ. – К.: Основи, 1996. – 345 с.
30. Селезнев В.В. Основы рыночной экономики Украины: Власть. Право. Предпринимательство. Финансы. Налоги. Маркетинг. Менеджмент. Торговля. Реклама. Преступность: Учеб. пособие / В.В. Селезнев. – К.: А.С.К., 1999. – 539 с.

31. Селезнев В.В. Основы рыночной экономики Украины: Учеб. пособие / В.В. Селезнев.-2-е изд., перераб. и доп. – К.: А.С.К., 2003. – 655 с.
32. Соціально-економічні параметри розвитку промислового комплексу України. – К.: Укр. енцикл., 1997.
33. Стеченко Д. Державне регулювання економіки. – К.: МА-УП, 2000.
34. Трансформація моделі економіки України (ідеологія, протиріччя, перспективи). – К.: Логос, 1999.
35. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть: Навч. посіб. / А.С. Філіпенко, В.С. Будкін, А.С. Гальчинський та ін. – К.: Либідь, 2002. – 470 с.
36. Україна на роздоріжжі: Уроки з міжнародного досвіду економічних реформ. – К., 1998.
37. Україна: стратегічні пріоритети, аналітичні оцінки. – К., 2003
38. Феномен Украины: Реформы 1991-2004 гг. / А.Н. Ткаченко, А.А. Алексеев, В.В.Иларионов и др. – К., 2004. – 602 с.
39. Шніцер М. Порівняння економічних систем / Пер. з англ. – К.: Основи, 1997.
40. Якубенко В. Д. Базисні інститути у трансформаційній економіці: Монографія. – К.: КНЕУ, 2004.
41. Яременко О.Л. Переходные процессы в экономике Украины: институциональный аспект / О.Л. Яременко. – Х.: Основа, 1997. – 180 с.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до контрольної роботи
з дисципліни «Національна економіка»
для студентів заочної форми навчання
галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво»
напрямку підготовки 6.030503 – «Міжнародна економіка»

Укладачі: ПОКАТАЄВА Катерина Петрівна
ЛАНТУХ Ігор Валерійович

Відповідальний за випуск: *Бабич Д.В.*

Авторська редакція

План 2010, поз. .
Підписано до друку . Формат 60x84 1/16. Папір газетний.
Гарнітура Times New Roman Суг. Віддруковано на різнографі.
Умовн .друк. арк. . Обл.-вид. арк. .
Зам. № . Тираж 50 прим. Ціна договірна.

Видавництво
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Видавництво ХНАДУ, 61200, Харків-МСП, вул. Петровського, 25
Тел./факс: (057) 700-38-72; 707-37-03, e-mail: roi@khadi.Kharov.ua

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції, серія ДК № 897 від 17.04.2002 р.